Historicko-náučný chodník Stopy histórie

Kraj:	Prešovský
Okres:	Poprad
Geomorfologické jednotky:	Hornádska kotlina a Nízke Tatry
Geologické jednotky:	vnútrokarpatský paleogén a veporské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Spišské Bystré, pošta
Východisko:	Spišské Bystré, križovatka ul. Michalská, SNP a Partizánska (neďaleko kostola)
Trasa:	Spišské Bystré: Partizánska ul. – začiatok doliny potoka Bystrá (píla) – Bartková – vyhliadka Skalica – dolina Bystrej – Partizánska ul.
Dĺžka, prevýšenie:	4,5 km, prevýšenie 120 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, geovedné, banské

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie čiastočne súbežne s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2018

Aktuálny stav: Náučný chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Spišské Bystré, Michalská 394/4, 059 18 Spišské Bystré, tel. 052 / 7792 197

Poznámka: Vo východisku je informácia o druhom, environmentálne zameranom, chodníku v obci – Kubašskom náučnom chodníku.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie alebo vlastivednú vychádzku zameranú na miestny región.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Spišské Bystré. Podhorská obec juhozápadne od Popradu v západnej časti Hornádskej kotliny, tu zovretej svahmi Nízkych Tatier a Kozích chrbtov, pri Bystrej nad jej ústím do Hornádu. Do roku 1948 sa nazývala Kubachy. Založenie osady „villa Cubach“ (z nem. Kuh – krava a Bach – potok) súvisí so založením kláštora v Spišskom Štiavniku po roku 1223. Prvá písomná zmienka o nej je v listine z roku 1294, potvrdzujúcej dohodu Helebranda so spišským županom Baldom, ktorou sa rozdelila moc a príjmy z osád založených nemeckými kolonistami. Až do 20. storočia obec menila svojich vlastníkov. Obyvateľstvo za zaoberalo poľnohospodárstvom, chovom dobytka, drevorubačstvom, furmanstvom, remeslami. Známa bola najmä výroba súkna plsteného v troch valchách – „foľušoch“ –, zruboch s vodným kolesom, čo pripomína replika hnacieho kolesa v centre obce. Foľuše slúžili aj na drvenie kôry zo stromov, krúp a lisovanie oleja a používali sa až do 60. rokov 20. storočia. V obci boli dva mlyny a píla. Pôvodný kostol sv. Michala z 13. storočia, v roku 1450 zničený husitmi, bol opravený, avšak v roku 1819 spolu s obcou vyhorel. Nový rímskokatolícky kostol sv. Michala z roku 1821 bol neogoticky prestavaný a zväčšený v roku 1926. Obec opakovane vyhorela v roku 1916. V 80. rokoch 20. storočia na juhovýchodnom okraji obce vzniklo lyžiarske stredisko Ski centrum Kubašok. Obec je jedným z viacerých východísk túry na Kráľovu hoľu (19,5 km, prevýšenie 1 400 m).

Kráľova hoľa (1 946 m n. m.) – vrch v Nízkych Tatrách juhozápadne od Spišského Bystrého. Jeho vrchol je dostupný po Náučnom chodníku Šumiac – Kráľova hoľa alebo po Náučnom chodníku Slovenský raj – Nízke Tatry.

Hornádska kotlina. Výrazná tektonická zníženina pretiahnutého pôdorysu východo-západného smeru v dĺžke vyše 60 km na severnom Slovensku ohraničená voči susediacim pohoriam strmými zlomovými svahmi. Leží zhruba medzi Vikartovcami, Markušovcami, Kluknavou, Bijacovcami, Levočou a Vydrníkom. Susediacim geomorfologickými jednotkami sú: na juhu Ďumbierske Tatry, Slovenský raj a Volovské vrchy, na východe Čierna hora a Branisko a na severe Levočské vrchy, Popradská kotlina (na krátkom úseku pri Jánovciach) a Kozie chrbty. Je vyplnená flyšom (paleogénne ílovce, prachovce, pieskovce), ktoré pozdĺž Hornádu prikrývajú hlinité štrky a piesčité hliny jeho úzkej nivy a riečnych terás a náplavových kužeľov prítokov. Leží vo výškach od 330 (pri výtoku Hornádu z nej) do okolo 960 m n. m. (na severom úpätí Nízkych Tatier). Prevažne mierne členitý pahorkatinný reliéf so širokými dolinkami prítokov Hornádu a plochými chrbtami je viac rozčlenený s charakterom hornatiny vo východnej časti v oblasti ostrovov mohutných akumulácií sladkovodných vápencov (travertíny, penovce, vápenaté sintre), tvoriacich sa okolo výverov minerálnych vôd pozdĺž zlomov od neogénu do

súčasnosti (Sivá brada, Spišský hrad, Dreveník). Tektonika sa v reliéfe výrazne prejavuje i v západnej časti kotliny pri hornom toku Hornádu, ktorá je svojráznou veľmi mladou priekopovou prepadlinou (Vikartovská priekopa). Takmer celým územím kotliny preteká Hornád s výnimkou 11 km dlhého úseku medzi Hrabušicami a Smižanmi, na ktorom preteká severným okrajom Spišsko-gemerského krasu (resp. jeho podcelku Slovenský raj) v kaňonovitom údolí. Kotlina leží v dažďovom tieni najmä Tatier, je preto dosť suchá. Je takmer celá odlesnená s poľnohospodárskym využitím. Len v členitejšej centrálnej časti na pieskovcových chrbtoch medzi Levočou a Spišskou Novou Vsou sú ostrovy lesov. Celou kotlinou prechádzajú významné komunikácie (diaľnica a železnica Žilina – Košice).

Nízke Tatry. Mohutná klenbohrásť, pretiahnutá západo-východným smerom, dlhá vzdušnou čiarou 75 km. Pohorie tvorí mohutný celistvý chrbát, z ktorého rebrovito na obe strany odbočujú rázsochy. Vo veľkej svojej časti presahuje hornú hranicu lesa (zníženú človekom) a Ďumbierom dosahuje nadmorskú výšku 2 046 m. Sedlo Čertovica (1 232 m n. m.) ho delí na odlišujúce sa, najmä geologickou stavbou, **Ďumbierske Tatry** a **Kráľovohoľské Tatry**. Centrálnu a južnú časť tohto jadrového pohoria budujú prevažne kryštalické bridlice a granitoidné horniny (žuly) a severné rázsochy najmä mladšie vápence, dolomity, pieskovce, ílovité a piesčité bridlice. Na rozsiahlych vápencových územiach sa vyvinul kras – spomedzi dvanástich vyčlenených nízkotatranských krasových území sú azda najpopulárnejšími Kras Demänovskej doliny (s Demänovským jaskynným systémom, vyše 43 km dlhým), Kras Jánskej doliny (s najhlbšou jaskyňou na Slovensku – Systém Hipmanových jaskýň – s hĺbkou 499 m) či Ďumbiersky vysokohorský kras (s Jaskyňou mŕtvych netopierov, vyše 21 km dlhou). Väčšinu územia zaberajú lesy, ktoré sú aktuálne postihnuté na mnohých miestach zvýšenou neplánovanou ťažbou spôsobenou rôznymi príčinami (vetrové či lykožrútové kalamity), vyplývajúcimi z narušenej ekologickej stability porastov ako dôsledku nepriaznivého stavu lesov (neprirodzená štruktúra, meniace sa prírodné podmienky, turizmus, chyby v obhospodarovaní). Najvyššie časti pohoria zaberajú okrem skalných vrcholov a chrbtov pred stáročiami odlesnené sekundárne lúky a pasienky (hole). Horskú flóru zastupujú napr. zvonček maličký, horec Clusiov, stokráska Micheliho, poniklec slovenský či metluška krivoľaká, z fauny tu žije o. i. medveď, rys, vlk, svišť i vysadený kamzík vrchovský tatranský, vzácny hrabáč tatranský a hrabáč snežný. Vtáky reprezentuje orol skalný, orol krikľavý, včelár obyčajný, hlucháň hôrny, tetrov hoľniak. V pohorí je viacero území európskeho významu a prekrýva ho chránené vtáčie územie Nízke Tatry (s výnimkou areálov lyžiarskych stredísk v masíve Chopku), ktoré sú súčasťou sústavy Natura 2000; v krasovej časti Demänovskej doliny je vyhlásená ramsarská lokalita Jaskyne Demänovskej doliny.

Názvy (a poloha) informačných panelov

1. Mapy chodníka a ďalšie informácie (neďaleko kostola)
2. Spišské Bystré – Kubachy | Kubašský ľemhalz (pri kostole) (*obojstranný panel*)
3. Popis. Ako vznikal chodník (parkovisko pred pílou na začiatku doliny potoka Bystrá)
4. Slovenské národné povstanie v okolí Kubách, rok 1944 (replika guľometného hniezda v ľavom svahu doliny)
5. Baníctvo v okolí Kubách (pinga v ľavom svahu doliny)
6. Panoráma – popis výhľadu na Kozie chrbty a Tatry (pod vyhliadkou Skalica)

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

©Benko Miroslav

FOCUŚ

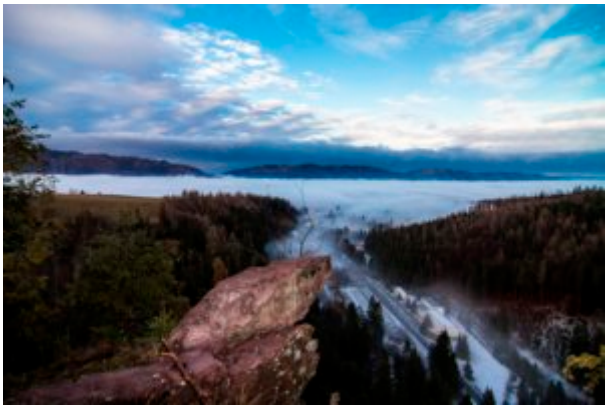

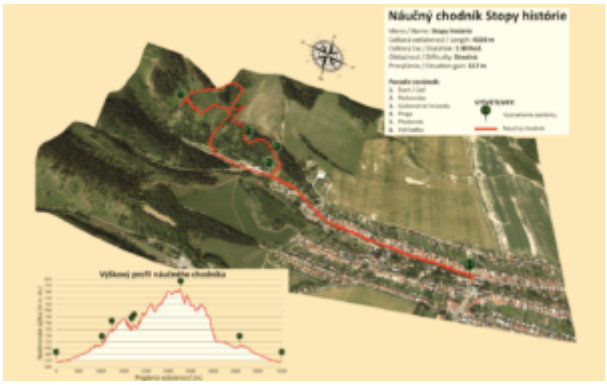

HISTORICKO-NÁUČNÝ CHODNÍK
STOPY HISTÓRIE
BANÍCTVO V OKOLÍ KUBÁCH

Náučný chodník Stopy histórie
Výškový profil náučného chodníka

